GERARD HOGAN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. május 8.[1]

C-168/18. sz. ügy

Pensions-Sicherungs-Verein VVaG
kontra
Günther Bauer

(a Bundesarbeitsgericht [szövetségi munkaügyi bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A munkavállalók védelme a munkáltató fizetésképtelensége esetén – 2008/94/EK irányelv – 8. cikk – Kiegészítő nyugdíjrendszerek – Öregségi ellátásokra való jogosultság védelme –Alkalmazási kör – A korábbi munkáltató általi korábbi nyugdíjcsökkentés kiegyenlítése – A minimális védelem előírt szintje – A foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézményekkel szembeni közvetlen hatály”

1. A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló, 2008. október 22-i 2008/94/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 283., 36. o.) 8. cikke előírja-e, hogy valamely, a foglalkoztatói nyugdíjakért felelős, fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézmény átvállalja azokat a kifizetéseket, amelyeket valamely, most már fizetésképtelen munkáltató előzőleg a korábbi munkavállaló részére volt köteles fizetni, hogy jogi kötelezettségének eleget tegyen? Bár ez az a lényegi kérdés, amely a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország) ezen előzetes döntéshozatal iránti kérelmében felmerül, e kérelem alapján a Bíróságnak ismételten döntést kell hoznia e rendelkezés hatályáról és értelmezéséről is.

2. Ez a kötelezettség a nemzeti jogból ered, amelynek értelmében a munkáltatóknak ki kell egyenlíteniük a nyugdíjalap által fizetett nyugellátások bármely csökkenését, ha ezeket az ellátásokat a munkáltató által fizetett járulékok alapján fizették.

1 Eredeti nyelv: angol.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 80/987 irányelv

3. A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1980. október 20-i 80/987/EGK tanácsi irányelv (HL 1980. L 283., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 217. o.) 8. cikkében a következőt írta elő:

„A tagállamok biztosítják, hogy a törvényileg előírt nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, vállalati és vállalatközi kiegészítő ellátórendszerek előírásai szerinti, az öregkori ellátásra [helyesen: öregségi ellátásra] vonatkozó, beleértve a túlélő hozzátartozók ellátását is, a már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik tekintetében megteszik a szükséges intézkedéseket a munkavállalók és az olyan személyek érdekeinek védelmében, akik a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kiléptek a munkáltató vállalkozásából vagy üzeméből.”

4. A 80/987 irányelv helyébe a 2008/94 irányelv lépett, amely 2008. november 17-én lépett hatályba.

2008/94 irányelv

5. A 2008/94 irányelv (3), (6), (7) és (9) preambulumbekezdése a következőket írja elő:

„(3) A munkáltató fizetésképtelensége esetén szükséges a munkavállalók védelméről rendelkezni és számukra egy minimális szintű védelmet biztosítani, különösen a fennálló követelések kifizetésének biztosítása érdekében, mindeközben figyelembe véve a Közösségen belüli kiegyensúlyozott gazdasági és szociális fejlődés szükségességét. E célból a tagállamok kötelesek egy olyan intézetet létrehozni, amely szavatolja az érintett munkavállalók fennálló követeléseinek teljesítését.”

[…]

(6) A több tagállamban tevékenykedő vállalkozások fizetésképtelensége esetében és a munkavállalók jogainak az Európai Közösségek Bírósága joggyakorlatával összhangban való megerősítése érdekében a munkavállalók jogbiztonságának szavatolására olyan rendelkezéseket kell bevezetni, amelyek egyértelműen meghatározzák, hogy melyik intézet felelős ilyen esetekben a követelések kifizetéséért, továbbá a tagállamok illetékes közigazgatási hatóságai közötti együttműködés céljaként a munkavállalók fennálló követeléseinek mielőbbi rendezését határozza meg. […]

(7) A tagállamok korlátozhatják a garanciaintézetek felelősségét, amennyiben ez összeegyeztethető az irányelv szociális céljával, és figyelembe veszi a követelések különböző szintjeit.

[…]

(9) […] Az említett cikkben foglalt arányosság elvének megfelelően ez az irányelv nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.”

6. Ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Ezen irányelvet a munkaszerződésből vagy munkaviszonyból származó, a 2. cikk (1) bekezdésének értelmében fizetésképtelen munkáltatókkal szembeni munkavállalói követelések esetén kell alkalmazni.”

7. A 2008/94 irányelv 2. cikkének (2) bekezdése szerint:

„Ezen irányelv nem sérti az egyes tagállamok jogszabályaiban szereplő »munkavállaló«, »munkáltató«, »díjazás«, »megszerzett jogosultság« és »jövőbeli jogosultság« kifejezések meghatározásait.

Mindamellett a tagállamok az alábbi személyeket nem zárhatják ki ezen irányelv hatálya alól:

a) a 97/81/EK irányelv szerint részmunkaidőben foglalkoztatott munkavállalók;

b) az 1999/70/EK irányelv szerint határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatott munkavállalók;

c) a 91/383/EGK irányelv 1. cikkének (2) bekezdése szerint munkaerő-kölcsönzésre irányuló munkaviszonnyal rendelkező munkavállalók.”

8. A 2008/94 irányelv 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják, hogy a törvényileg előírt nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, foglakoztatási és foglalkoztatás-közi [helyesen: szakmai vagy szakmaközi] kiegészítő ellátórendszerek előírásai szerinti, az öregkori ellátásra [helyesen: öregségi ellátásra] vonatkozó, beleértve a túlélő hozzátartozók ellátását is, a már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik tekintetében megteszik a szükséges intézkedéseket a munkavállalók és az olyan személyek érdekeinek védelmében, akik a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kiléptek a munkáltató vállalkozásából vagy üzeméből.”

9. A 2008/94 irányelv 11. cikke első bekezdése értelmében:

„Ez az irányelv nem érinti a tagállamok azon lehetőségét, hogy a munkavállalókra nézve kedvezőbb törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseket alkalmazzanak vagy vezessenek be.”

A nemzeti jog

10. A – legutóbb 2017. augusztus 17-én módosított – Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung (Betriebsrentengesetz) (a foglalkoztatói nyugdíj javításáról szóló törvény, a továbbiakban: nyugdíjakról szóló törvény) „Munkáltatói kötelezettségvállalás a foglalkoztatói nyugdíjra” című 1. §-a következőket írja elő:

„A jelen törvény rendelkezéseit kell alkalmazni, amennyiben a munkáltató a munkavállaló javára a munkaviszonyra tekintettel kötelezettséget vállal öregségi […] nyugdíj fizetésére (foglalkoztatói nyugdíj). A foglalkoztatói nyugdíj folyósítására sor kerülhet közvetlenül a munkáltató által vagy az 1b. § (2)–(4) bekezdésében felsorolt nyugdíjszolgáltató intézmények valamelyike útján. A munkáltató az általa vállalt szolgáltatások teljesítéséért akkor is helytállással tartozik, ha a folyósítást nem közvetlenül végzi.”

11. A nyugdíjakról szóló törvény 1b. §-a felsorolja többek között a munkáltató foglalkoztatói nyugdíj terén fennálló lehetőségeit. Az 1b. § lényegében úgy rendelkezik, hogy a munkáltató biztosítást köthet a munkavállaló életére ((2) bekezdés), vagy a foglalkoztatói nyugdíjat – mint a jelen esetben – a *Pensionskasse* (nyugdíjpénztár) vagy *Pensionsfonds* (nyugdíjalap) ((3) bekezdés) vagy egy úgynevezett *Unterstützungskasse* (előtakarékossági pénztár) (a (4) bekezdés) is folyósíthatja.]

12. A nyugdíjakról szóló törvény 7. §-ának (1) bekezdése, amely „A biztosítási fedezet terjedelme” címet viseli, a következőt írja elő:

„Azok a nyugdíjjogosultak, akiknek a munkáltató nyugdíjra vonatkozó közvetlen kötelezettségvállalásából eredő jogosultságai azért nem nyernek kielégítést, mert a munkáltatóval szemben fizetésképtelenségi eljárás indult annak vagyonát vagy hagyatékát illetően, […] jogosultak a fizetésképtelenséggel szemben biztosítást nyújtó intézménytől egy azon ellátásnak megfelelő összeget igényelni, amelyet a munkáltatónak a nyugdíjra vonatkozó kötelezettségvállalás alapján akkor kellett volna nyújtania, ha nem indult volna meg a fizetésképtelenségi eljárás […]”

13. A nyugdíjakról szóló törvény 10. §-ának (1) bekezdése, amely a „Járulékfizetési kötelezettség és a járulék kiszámítása” címet viseli, a következőt írja elő:

„A fizetésképtelenséggel szembeni biztosítás fenntartásának forrását közjogi kötelezettség alapján az összes olyan munkáltató által fizetett járulékok biztosítják, amelyek közvetlen kötelezettséget vállaltak a foglalkoztatói nyugdíjrendszer ellátásainak nyújtására, vagy előtakarékossági pénztár, Direktversicherung (a munkáltató által a munkavállaló javára kötött biztosítás […] vagy nyugdíjalap útján folyósítanak foglalkoztatói nyugdíjat.”

14. A nyugdíjakról szóló törvény 14. §-a, amely „A fizetésképtelenséggel szemben biztosítást nyújtó intézmény” címet viseli, meghatározza, hogy a fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézmény a Pensions– Sicherungs– Verein Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit.

15. A Németországi Szövetségi Köztársaság és a Luxemburgi Nagyhercegség között a foglalkoztatói nyugdíjrendszer fizetésképtelenséggel szembeni biztosítása terén történő együttműködésről létrejött 2000. szeptember 22-i megállapodás alapján ezen intézmény egyúttal a luxemburgi vállalkozások nyugdíjra vonatkozó kötelezettségvállalásait a fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézmény is.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16. 2000 decemberében az alapeljárás felperesét, G. Bauert korábbi munkáltatója több foglalkoztatói nyugdíjellátásban részesítette, nevezetesen:

– egy kiegészítő foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmény, a továbbiakban: PKDW) által, korábbi munkáltatója által nyújtott járulék alapján nyújtott nyugdíjat;

– korábbi munkáltatója által közvetlenül fizetett havi nyugdíjpótlékot;

– szintén a korábbi munkáltató által fizetett éves karácsonyi juttatást.[2]

17. 2003 közepén az említett nyugdíjpénztár gazdasági nehézségekkel szembesült, és a nemzeti hatóságok engedélyezték, hogy csökkentse a fizetett nyugdíjak összegét. Ezért évente fokozatosan 1,25%-ról 1,4%-ra növekvő csökkentést alkalmaztak. 2003 és 2013 között a G. Bauer által kapott kiegészítő nyugdíj összege összesen 13,8%-kal, vagyis havi 82,74 euróval csökkent. A német kormány szerint a teljes foglalkoztatói nyugdíjhoz képest az ellátások százalékos csökkenése csupán 7,4% volt.[3]

18. A német jog értelmében a helytállási kötelezettség áll fenn, és G. Bauer korábbi munkáltatója köteles volt helytállni a nyugdíjellátás csökkenéséért.

2 Ezenfelül a felperes saját járulékai alapján nyugdíjának összege is emelkedett. Ezt a kiegészítő összeget a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem érinti. Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság nem határozta meg, milyen mértékű állami nyugdíjban részesült a felperes.

3 2013 óta minden évben továbbra is 1,25%-os csökkentést alkalmaznak.

19. 2012. január 30-án fizetésképtelenségi eljárás indult a G. Bauer volt munkáltatójának vagyonával szemben.

20. 2012. szeptember 12-i határozatával az alperes (PSV) azt közölte a felperessel, hogy átvállalja a havi nyugdíjpótlék és az éves karácsonyi juttatás folyósítását. Ugyanakkor a PSV megtagadta a G. Bauer korábbi munkáltatója által fizetett összeg utáni ellátáscsökkentések kiegyenlítését.

21. G. Bauer vitatja e kiegyenlítés megtagadását azzal az indokkal, hogy a PSV köteles helytállni a korábbi munkáltatója fizetésképtelenségéből eredő minden ellátáscsökkenésért. A PSV azt válaszolta, hogy a nemzeti jog értelmében nem köteles biztosítani a munkáltató által fizetett összeg utáni korábbi ellátáscsökkentések kiegyenlítését.

22. E körülmények között a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Alkalmazható-e a [2008/94] irányelv 8. cikke, ha a foglalkoztatói nyugdíjrendszer ellátásainak nyújtására a pénzügyi szolgáltatások állami felügyelete alá tartozó szakmaközi ellátórendszer útján kerül sor, ez utóbbi pénzügyi okokból a felügyeleti hatóság jóváhagyásával jogszerűen csökkenti ellátásait, és a munkáltatónak a nemzeti jog alapján helyt kell állnia ugyan a volt munkavállalókkal szemben a csökkentésekért, fizetésképtelensége azonban azt eredményezi, hogy nem tud eleget tenni az ezen ellátáscsökkentések kiegyenlítésével kapcsolatos kötelezettségének?

2) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Milyen körülmények között tekinthetők nyilvánvalóan aránytalannak a volt munkavállaló által a munkáltató fizetésképtelensége miatt a foglalkoztatói nyugdíjrendszerben nyújtott ellátások tekintetében elszenvedett veszteségek, és ezért milyen körülmények között kötelezhetik azok a tagállamokat ezzel szemben minimális szintű védelem biztosítására annak ellenére, hogy a volt munkavállaló a felhalmozott nyugdíjjogosultságokból eredő ellátásoknak legalább a felét megkapja?

3) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Közvetlen hatállyal bír-e a 2008/94/EK irányelv 8. cikke, és biztosít-e a rendelkezés magánszemélyek számára olyan jogokat, amelyekre hivatkozhatnak a nemzeti bíróságok előtt azon tagállammal szemben, amely nem vagy nem megfelelően ültette át az említett irányelvet a nemzeti jogba?

4) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

A tagállam közigazgatási szervének minősül-e a foglalkoztatói nyugdíjrendszert a fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézményként a tagállam által – a munkáltatókra nézve kötelező jelleggel – kijelölt olyan magánjogi intézet, amely a pénzügyi szolgáltatások állami felügyelete alá tartozik, a közjog erejénél fogva szedi be a munkáltatóktól a fizetésképtelenséggel szembeni biztosításhoz szükséges járulékokat, és hatósághoz hasonlóan közigazgatási aktussal teremtheti meg a végrehajtás feltételeit?”

Elemzés

Az első kérdés

23. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a 2008/94 irányelv 8. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az alkalmazandó az alapeljárásban szereplőhöz hasonló juttatásnak a korábbi munkáltató fizetésképtelensége miatti csökkenésére. E konkrét esetben a juttatást ez utóbbi azért fizette, hogy a nemzeti jog előírásainak megfelelően helytálljon olyan munkáltató által állami felügyelet hatálya alá tartozó szakmaközi ellátórendszeren keresztül nyújtott foglalkoztatói nyugdíj korábbi csökkentéséért, amelynek pénzügyi okokból a felügyeleti hatóság jóváhagyásával csökkentenie kellett a fizetett összeget.

24. Mivel a felvetett kérdés közvetlenül érinti a 2008/94 irányelv 8. cikkének alkalmazását, érdemes ezen elemzést annak vizsgálatával kezdeni, hogy e rendelkezés alkalmazásának mik a feltételei.

25. E cikk értelmében a „tagállamok biztosítják, hogy a törvényileg előírt nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, szakmai vagy szakmaközi kiegészítő ellátórendszerek előírásai szerinti, az öregségi ellátásra vonatkozó, […] a már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik tekintetében megteszik a szükséges intézkedéseket a munkavállalók és az olyan személyek érdekeinek védelmében, akik a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kiléptek a munkáltató vállalkozásából vagy üzeméből.” Ezért ahhoz, hogy a 8. cikk alkalmazandó legyen, négy feltételnek kell teljesülnie, nevezetesen:

– a felperesnek munkavállalónak vagy olyan személynek kell lennie, aki a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kilépett a munkáltató vállalkozásából vagy üzeméből;

– a munkáltatónak fizetésképtelennek kell lennie;

– e fizetésképtelenségnek öregségi ellátásra vonatkozó, már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságokat kell érintenie;

– a szóban forgó öregségi ellátásokat a nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, szakmai vagy szakmaközi ellátórendszerek alapján kellett nyújtani.

26. Az *első feltétel* egyértelműen teljesül, és nem vitatott.

27. A *második feltétel*[4] azt feltételezi, hogy a munkáltató fizetésképtelen. Ennek megfelelően a 8. cikk főszabály szerint nem alkalmazandó az olyan helyzetre, ahol csupán a foglalkoztatói nyugdíjat folyósító szervnek vannak pénzügyi nehézségei.[5] Ez összhangban van a 2008/94 irányelv 1. cikkével, amely előírja, hogy az irányelvet a munkáltatókkal vagy korábbi munkáltatókkal szembeni munkavállalói követelések esetén kell alkalmazni. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy a 2008/94 irányelvnek nem az a célja, hogy minden körülmény között biztosítsa a munkavállaló vagy korábbi munkavállalók öregségi ellátásra vonatkozó, a már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságait, hanem

4 A fizetésképtelenség fogalmát az irányelv 2. cikkének (1) bekezdése határozza meg.

5 A foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézmények tevékenységéről és felügyeletéről szóló, 2003. június 3-i 2003/41/EK európai parlamenti tanácsi irányelv (HL 2003. L 235., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 350. o.) 9. cikke (1) bekezdésének e) pontja tulajdonképpen a következőt írja elő: „Valamennyi tagállam a területén működő intézmények tekintetében biztosítja [hogy] *a támogató vállalkozás, amennyiben garantálja a nyugellátások kifizetését*, rendszeres finanszírozás mellett kötelezi el magát” (kiemelés tőlem). *A contrario* ez azt jelenti, hogy az uniós jog nem írja elő, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a munkáltató garantálja az ilyen kifizetést.

– (3) preambulumbekezdése értelmében – az, hogy egyszerűen biztosítsa a munkavállalók védelmét a munkáltató fizetésképtelensége esetén. Amint azt a Bíróság megállapította, a foglalkoztatói nyugdíjat folyósító szerv nehézségeinek esetén a 8. cikk csak akkor alkalmazandó, ha a valamely nyugdíjrendszer szerinti juttatások fizetésének biztosítását vállaló munkáltató maga is fizetésképtelen. [6]

28. *A harmadik feltételt illetően*, amely a „már megszerzett jogosultságok" vagy a „jövőbeli jogosultságok" fogalmára irányul, meg kell jegyezni, hogy a 2008/94 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első mondata értelmében ezek kifejezetten nem sérthetik az egyes tagállamok jogszabályaiban szereplő ezen kifejezések meghatározásait". Ugyanakkor a „nem sértheti" kifejezés bizonyos kétértelműséget teremthet, mivel úgy értelmezhető, hogy a „már megszerzett jogosultságok" *vagy* a „jövőbeli jogosultságok" fogalma a nemzeti jogra hivatkozva értelmezendő *vagy* a 2008/94 irányelv nem próbálja meg módosítani e fogalmak más jogterületekre vonatkozó nemzeti jogszabályok által adott meghatározását.

29. A 2. cikk (2) bekezdésének második mondata azonban egyértelművé teszi, hogyan kell értelmezni az első mondatot. Ugyanis míg az első mondat azon fogalmak között, amelyeket a 2008/48 irányelv nem sért, megemlíti a […] „munkavállaló" fogalmát, a 2. cikk (2) bekezdésének második mondata előírja, hogy a tagállamok a munkavállalók bizonyos típusait nem zárhatják ki az irányelv hatálya alól. Mivel a második mondat célja, hogy a tagállamoknak az első mondatban meghatározott fogalmak egyikének meghatározására vonatkozó autonómiáját korlátozza, az első mondatot úgy kell értelmezni, mint amely felhatalmazza a tagállamokat, hogy a szóban forgó fogalmakat meghatározzák. Ennek megfelelően a „megszerzett jogosultság" és a „jövőbeli jogosultság" fogalma – és ezért kiterjesztően a harmadik feltétel alkalmazása is – a nemzeti jogra vonatkozik.

30. A *negyedik feltételt* illetően szintén úgy vélem, hogy „a nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, szakmai vagy szakmaközi kiegészítő ellátórendszerek előírásai szerinti ellátások" fogalma is a nemzeti jogtól függ. [7] Ez egyszerűen a „nemzeti szociális biztonsági rendszerek" fogalmára való hivatkozásból következik, amelyet nem lehet máshogy, mint a nemzeti jogra való hivatkozásként értékelni. [8]

31. Ennek a négy feltételnek kell teljesülnie az 1. cikkben a 2008/94 irányelv általános alkalmazhatóságára vonatkozóan megállapított feltételek mellett, amelyekre vonatkozóan nem terjesztettek a Bíróság elé kérdést. Ezért az, hogy a munkavállaló a 2008/94 irányelv 1. cikkének megfelelően munkaszerződésből származó követelést terjesztett elő, önmagában nem elégséges a 8. cikk alkalmazásának igazolásához.

32. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a 8. cikk alkalmazandó-e az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló juttatásnak a korábbi munkáltató fizetésképtelensége miatti csökkenésére. A juttatást ez utóbbi munkáltató történetesen azért fizette, hogy a nemzeti jog előírásainak megfelelően helytálljon olyan munkáltató által a pénzügyi szolgáltatások állami felügyeletének hatálya alá tartozó szakmaközi ellátórendszeren keresztül nyújtott foglalkoztatói nyugdíj csökkentéséért, amelynek pénzügyi okokból a felügyeleti hatóság jóváhagyásával csökkentenie kellett a fizetett összeget.

6 Lásd: 2013. április 25-i Hogan és társai ítélet, C-398/11, EU:C:2013:272, 35–40. pont. Olyan esetekben, ahol a Bíróság már döntést hozott, vagy a kérdést előterjesztő bíróság tényleírásából következik, hogy a munkáltató elkötelezte magát a fizetés garantálása mellett, vagy a Bíróság abból az előfeltevésből indult ki, hogy így volt.

7 Lásd analógia útján a 3. cikk (1) bekezdésében alkalmazott kártérítés fogalmát illetően: 2018. június 28-i Checa Honrado ítélet, C-57/17, EU:C:2018:512, 30. pont.

8 A munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek és üzletrészek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1977. február 14-i 77/187/EGK tanácsi irányelv (HL 1977. L 61., 26. o.) irányelv elfogadása során, amely ugyanazon jogalkotási csomag részét képezi, mint a 80/987 irányelv, a Bizottság elállt azon kísérletétől, hogy a kiegészítő nyugdíjjogosultságok átruházását a 3. cikk szerint harmonizálva szabályozza. Ennek oka az volt, hogy „a [nyugdíj-]kötelezettségekre vonatkozó követelmények, azok formája és jellege olyan nagy mértékben eltér, és azok szervezése olyan sokrétű, hogy [az] irányelvben nem lehetséges konkrét közösségi szabályokat megállapítani." Lásd: Bobek főtanácsnok Webb-Sämen ügyre vonatkozó indítványa, C-454/15, EU:C:2016:653, 62. pont.

33. A fent említett harmadik és negyedik feltételre tekintettel annak meghatározásához, hogy a 8. cikket kell-e alkalmazni, először is meg kell határozni az igénylő jogosultságainak jogállását a korábbi munkáltató fizetésképtelensége esetén.

34. A jelen ügyben a helyzet sajátosságát az adja, hogy a jogosultságokat egy korábbi csökkentés már érintette. Ennélfogva e jogosultságok korábbi munkáltató fizetésképtelenségének idején fennálló jogi státusza az e művelet által kiváltott következményektől függ, amely pedig attól függ, hogy ez a művelet már a 2008/94 irányelv 8. cikkének (vagy pedig a korábbi 80/987 irányelv 8. cikkének) hatálya alá tartozik-e. Ugyanis ha a 8. cikk akkoriban nem volt alkalmazható, az e csökkentés által kiváltott következményeket a nemzeti jog határozta meg, vagyis nem állapítható meg, hogy e jogosultságok egy része elveszett, vagy hogy az e csökkentés kiegyenlítését célzó összegek kifizetésére „kiegészítő foglalkoztatási vagy foglalkoztatásközi nyugdíjrendszer” keretében került sor.

35. A jelen ügy nehézsége az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem határozta meg, hogy a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézménynek miért voltak 2003 óta pénzügyi nehézségei. A kérdést előterjesztő bíróságtól kapott – és a felek által a tárgyaláson megerősített – információk alapján azonban úgy tűnik, hogy a nyugdíjakról szóló törvény 1. §-a értelmében a munkáltató felel a munkaviszony keretében biztosított foglalkoztatói nyugdíjellátások végrehajtásáért, akkor is, ha valamely biztosítói rendszer révén elsősorban egy köztes foglalkoztatóinyugdíj-folyósító szerv vesz részt az ilyen ellátások kifizetésében. Ennek megfelelően a munkáltatónak akkor is szavatolnia kell a szóban forgó kifizetést, ha a nyugdíjalap nem, vagy csak részben teljesíti a megítélt ellátások kifizetését.

36. Mindenesetre a tárgyaláson abban minden fél egyetértett, hogy a csökkentés nem változtatta meg G. Bauer jogosultságainak sem jellegét sem mennyiségét. Tulajdonképpen a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott információt tekintve úgy tűnik, hogy a német jog értelmében, ha valamely munkáltató nyugdíjrendszert hoz létre, továbbra is ő felel az ellátások későbbi folyósításának biztosításáért.

37. Ezért, mivel a felperes korábbi munkáltatójának 2012. évi fizetésképtelensége volt az, amely hatással volt a megszerzett vagy jövőbeli öregségi nyugdíjjogosultságaira, és az sem vitatott, hogy ezeket a jogokat a nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli szakmai vagy szakmaközi nyugdíjrendszerek alapján biztosították, az első kérdésre javasolt válaszom az, hogy a 8. cikket úgy kell értelmezni, hogy az kiterjed az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló, a korábbi munkáltató által a nemzeti jog előírásainak megfelelően valamely öregségi foglalkoztatói nyugdíj csökkenésének kiegyenlítése érdekében folyósított összeg elvesztésére. Bár a jelen ügy pontos körülményei meglehetősen szokatlanok, továbbra is tény, hogy egyértelműen a 8. cikk hatálya alá tartozik, ha a korábbi munkáltató elmulasztja a nyugdíjcsökkentés miatti kiegészítő ellátás folyósítását, amelyre egyébként köteles lenne.

A második kérdés

38. Második kérdésével a nemzeti bíróság arra keres választ, hogy milyen, a 2016. november 24-i Webb-Sämann ítélet (C-454/15, EU:C:2016:891) 35. pontjában említett körülmények között tekinthetők nyilvánvalóan aránytalanoknak a volt munkavállaló által a munkáltató fizetésképtelensége miatt a foglalkoztatói nyugdíjrendszerben nyújtott ellátások tekintetében elszenvedett veszteségek, a 2008/94 irányelv 8. cikkében említett munkavállalói érdekek védelmére vonatkozó kötelezettségre figyelemmel, még akkor is, ha e veszteségek nem érik el a volt munkavállaló által felhalmozott nyugdíjjogosultságokból eredő öregségi ellátásainak több mint felét.

39. E kérdéshez azonban teljeskörűen felül kell vizsgálni a Bíróság e kérdésre vonatkozó eddigi ítélkezési gyakorlatát a 2008/94 irányelv 8. cikkének a vonatkozásában.

40. Amint azt a Bíróság hangsúlyozta, a 2008/94 irányelv által előírt védelmi szintet az adott rendelkezésben használt kifejezésekre tekintettel kell meghatározni, amelyeket szükség esetén e megfontolások fényében kell értelmezni. [9].

41. A 2008/94 irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a törvényileg előírt nemzeti szociális biztonsági rendszereken kívüli, szakmai és szakmaközi kiegészítő ellátórendszerek előírásai szerinti, az öregségi ellátásokra vonatkozó, már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik tekintetében megteszik a szükséges intézkedéseket a munkavállalók és az olyan személyek érdekeinek védelmében, akik a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kiléptek a munkáltató vállalkozásából vagy üzeméből.

42. Kokott főtanácsnok Robins és társai ügyre vonatkozó indítványában (C-278/05, EU:C:2006:476, 70. és 82. pont) úgy ítélte meg, hogy a 8. cikk a munkavállalói érdekek átfogó védelmét követeli meg, azonban ez a védelem nem jelenti szükségszerűen azt, hogy egy nyugdíjrendszernek mindenkor teljes mértékben finanszírozottnak kell lennie. Ugyanakkor azt állította, hogy a 8. cikk előírja, hogy arra az esetre, ha a munkáltató fizetésképtelensége esetén az alulfinanszírozás a munkavállalói érdekek sérelméhez vezet, a tagállamok hozzák meg a megfelelő intézkedéseket, amelyek biztosítják a munkavállalók nyugdíjköveteléseinek teljesítését.

43. A Bíróság 2007. január 25-i Robins és társai ítéletének 36. és 45. pontjában (C-278/05, EU:C:2007:56) ugyanakkor megállapította, hogy a 8. cikk megfogalmazása jelentős mértékű mérlegelési jogkört biztosít a tagállamoknak az említett védelem elérése érdekében alkalmazott eszközök és a biztosított védelmi szint meghatározására. A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy ez utóbbi kötelezettségbe nem tartozik bele a nyugdíjellátások teljes körű biztosításának kötelezettsége.

44. Ez a kijelentés némiképp meglepő. Míg az könnyen belátható, hogy a 8. cikk jelentős mértékű mérlegelési jogot biztosít a tagállamoknak az említett védelem elérése érdekében alkalmazott *eszközök* vonatkozásában, a szóban forgó rendelkezés ugyanakkor meglehetősen egyértelmű a nyújtott *védelmi szintet* illetően. Mindenesetre az, hogy valamely tagállamnak egy adott irányelv széles mérlegelési jogkört biztosít, általában azzal a következménnyel jár, hogy mentesülhet az őt terhelő felelősség alól annak bizonyításával, hogy az adott kötelezettség teljesítése érdekében minden elvárható intézkedést megtett. [10] Ugyanakkor be kell vallanom, hogy nem tudok egyetlen más olyan esetről sem, amikor az egy bizonyos cél elérésére alkalmas eszközök meghatározására vonatkozó mérlegelési mozgástér annak a beismeréséhez vezetett, hogy e célt csak részlegesen kell megvalósítani, amennyiben valamely tagállam, egyszerűen a releváns jogszabályi intézkedés által ráruházott széles mérlegelési jogkör miatt, mentesült az ilyen cél elérésének kötelezettsége alól némi meglehetősen homályos kompromisszumokra hivatkozva.

45. Visszatérve a Robins ítéletre, a Bíróság ezután azt állapította meg, hogy „a belső jog azon rendelkezései, amelyek bizonyos körülmények között azt eredményezhetik, hogy az ellátási garancia a munkavállaló által igényelhető jogosultságok 20 vagy 49%-ára, azaz e jogosultságok legalább felére korlátozódik, nem tekinthetők megfelelőnek az irányelv 8. cikkében használt »védelem« kifejezés meghatározásának”. Az említett eljárás tárgyát képező helyzet e konkrét helyzetek egyike volt, mivel először is „a nyugdíjrendszerek tagjai közül 65 000 szenvedett több mint 20%-os veszteséget a várt ellátásokhoz képest”, másodszor pedig „közülük körülbelül 35 000, azaz az teljes tagság közel 54%-a szenvedett az említett ellátások 50%-át meghaladó veszteséget.”

9 2007. január 25-i Robins és társai ítélet, C-278/05, EU:C:2007:56, 41. pont.

10 Erre vonatkozóan lásd: 2014. március 27-i UPC Telekabel Wien ítélet, C-314/12, EU:C:2014:192, 52. és 53. pont.

46. Ezért úgy tűnhet, hogy a Bíróság úgy vélte, hogy azon ellátások csökkenése, amelyekre egy adott munkavállaló jogosult, függetlenül annak százalékos arányától, *önmagában* nem elégséges az adott tagállam felelősségének megállapításához: az érintett személynek ezen felül azt is bizonyítania kell, hogy a tagállam általánosságban nem biztosította a munkavállalók megfelelő védelmét. Ez a megközelítés, amely összhangban van a gondossági kötelezettség elgondolásával, megjelent a Bíróság rendelkezés közvetlen hatályára vonatkozó megfontolásaiban is, amellyel kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy a tagállam felelősségének megállapításához bizonyítani kell a mérlegelési jogkörre előírt korlátoknak az említett állam általi „nyilvánvaló és jelentős mértékű megsértését” is.

47. Ugyanakkor el kell ismerni, hogy a Robins ítélet joghatása az, hogy a 8. cikkre alapozott követelés eredményességéhez a munkavállalóknak nemcsak az érintett állam „nyilvánvaló és jelentős mértékű jogsértését” kell bizonyítaniuk, hogy az állami kötelezettségek ilyen megsértése esetén pénzbeli ellentételezésben részesüljenek, hanem az is, hogy a tagállamoktól semmiképpen sem elvárás a munkavállalói jogok teljes körű garantálása. Azon okokból kifolyólag, amelyeket máris kifejtek, kénytelen vagyok azt gondolni, hogy az 50%-os küszöb némileg sértette a 8. cikk által a munkavállalóknak biztosított védelem körét. A magam részéről úgy vélem, hogy a Robins ügyben Kokott főtanácsnok helyesen értelmezte a 8. cikk hatályát.

48. Az alábbi indokok miatt helyezkedem erre az álláspontra. Először is, a 8. cikk nyelvezete („[a] tagállamok biztosítják […]”) egyértelműen kötelezettséget ír elő a tagállamok számára. Másrészt egyértelmű, hogy ez a kötelezettség kiterjed „az öregségi ellátásra vonatkozó, […] már megszerzett vagy jövőbeli jogosultságaik tekintetében […] a munkavállalók […] érdekeinek [védelmére]”. Harmadszor, a 8. cikk önmagában nem ír elő felső határt vagy százalékos értéket az állami kötelezettség mértékére.

49. Ennek megfelelően nehezen látható be, hogy valamely tagállam 8. cikk szerinti kötelezettsége főszabály szerint miként vonatkozhatna kevesebbre, mint a munkavállaló ilyen nyugdíjjogosultságához fűződő tényleges vagy függő érdekeltségének teljes mértékű kielégítése. Amint azt Kokott főtanácsnok a Robins ügyre vonatkozó indítványában megjegyezte, a „munkavállalónak éppenséggel nem az az érdeke, hogy szerződésben megállapított nyugdíjköveteléseinek csak egy töredékét fizessék ki számára.”

50. Amennyiben – ahogy az bizonyára így van – éppen ez az a munkavállalói érdek, amelyet a tagállam a 8. cikk alapján védeni köteles, nincs semmi különös a Bíróság által a Robins ítéletben minimumként megfogalmazott 50%-os mértékben, amelyet a munkavállalónak a munkavállaló fizetésképtelensége esetén öregségi ellátásként meg kell kapnia. Amennyiben a 8. cikk a tagállamokat arra kötelezi, hogy e munkavállalók érdekeinek védelmét biztosítsák – amint azt teszi is –, azt kell gondolnom, hogy ennek a kötelezettségnek a szóban forgó öregségi ellátások teljes egészére, nem csak egy részére kell kiterjednie. Emlékeztetni kell arra, hogy az öregségi nyugellátások mintegy 50%-os csökkenése vélhetően sok esetben valós pénzügyi nehézséget okoz az ilyen nyugdíjban részesülők számára.

51. Úgy vélem, hogy ha az uniós jogalkotó ilyen potenciálisan messze ható következményekkel járó módon fel kívánta volna hígítani a tagállam azon kötelezettségének terjedelmét, hogy a nyugdíjasokat a munkáltató fizetésképtelenségének hatásaitól a nyugdíjjogosultságaik vonatkozásában megvédjék, ezt igen egyértelmű megfogalmazással tette volna. Ez annál is inkább így van, ha figyelembe vesszük az adott kötelezettség nyilvánvaló társadalmi jelentőségét.

52. Ennek megfelelően, ha az uniós jogalkotó úgy vélte volna, hogy e kötelezettség terjedelme egyszerűen a Bíróság által a Robins üggyel kezdődő négy ügyben kimondott mértékig terjedt, a 8. cikket vélhetően másképp fogalmazta volna meg annak pontosítása érdekében, hogy a tagállamok kötelezettsége egyszerűen addig terjed, hogy ezen ellátások 50%-ának (vagy bármely más százalékos arányának) védelmét biztosítsák.

53. Itt megjegyezhetjük, hogy az irányelv 4. cikkének (2) és (3) bekezdése kifejezetten előírja, hogy a tagállamok korlátozzák azon hónapok számát, amelyekre vonatkozóan a kifizetetlen bérre vonatkozó követelés a fizetésképtelenségi alappal szemben érvényesíthető. A 4. cikk (3) bekezdése szerint ugyanis a tagállamok „felső határt állapíthatnak meg a garanciaintézet által teljesítendő kifizetésekre", bár ezek a felső határok nem lehetnek alacsonyabb mértékűek, „mint amely szociálisan összeegyeztethető ezen irányelv szociális céljával".

54. Nyilvánvalóan sokatmondó, hogy a 8. cikkben nincs hasonló megszorítás vagy korlátozás a munkavállalók öregségi nyugellátáshoz való jogosultságainak a munkáltató fizetésképtelensége miatti védelmére vonatkozó tagállami kötelezettséget illetően. Amint azt Kokott főtanácsnok a Robins ügyre vonatkozó indítványában megjegyezte, önmagában az, hogy a tagállamoknak a munkavállalók védelmére fizetésképtelenség esetén előírt kötelezettség hatályának kifejezett korlátozásai az irányelvben máshol kaptak helyet, egyszerűen a 8. cikk szerinti kötelezettség jellegére és tartalmára vonatkozó fenti állítás megerősítését szolgálja.

55. Mindezen okokból kifolyólag ezért úgy vélem, hogy a 8. cikk a munkáltató fizetésképtelensége által érintett öregségi nyugellátás *teljes egészének*, nem csak ezen ellátások egy részének vagy valamely kijelölt százalékos arányának védelmére vonatkozó kötelezettséget ír elő a tagállamok számára. E tekintetben teljes mértékben egyetértek Kokott főtanácsnoknak a Robins ügyre vonatkozó indítványában foglalt indokolásával. Ebből pedig az következik, hogy azon a véleményen vagyok, hogy a Bíróságnak a Robins ítéletben szereplő, a 8. cikkre vonatkozó indokolása nem támogatható, és azt e Bíróságnak nem kellene követnie.

56. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a tagállamok nem rendelkeznek mérlegelési jogkörrel annak eldöntése terén, hogy milyen eszközöket kell használniuk e védelem elérése érdekében. Tulajdonképpen, amint az a 8. cikk megfogalmazásából következik, a tagállamok számára előírt kötelezettség értelmében nem maguknak a tagállamoknak kell biztosítaniuk a nyugdíjak kifizetését, hanem inkább „[biztosítaniuk kell], hogy […] megteszik a szükséges intézkedéseket" ennek érdekében. E tekintetben egyetértek a Bíróság Robins ügyben arra vonatkozóan tett következtetésével, hogy valamely magánszemély nem teheti meg, hogy egyszerűen azt állítja, hogy a nyugdíja csökkent, majd pedig azt kéri, hogy az érintett tagállam egyenlítse ki ezt a csökkenést. Ehelyett az igénylőnek ezenfelül azt is bizonyítania kell, hogy a szóban forgó tagállam nem fogadta el azokat az intézkedéseket, amelyek ezen érdekek védelme érdekében észszerűen elégségesnek lehettek volna tekinthetők.

57. Amint azt a jelen indítványban reményeim szerint bizonyítom, a 8. cikknek a Bíróság által a Robins ügyben elfogadott – tiszteletteljes véleményem szerint helytelen – értelmezés egyik következménye az, hogy a Bíróságnak később nehezére esett ezt a megoldást a 8. cikk tényleges szövege alapján igazolni.

58. Ezt talán jól illusztrálja a Hogan és társai ítélet.[11] Itt a Bíróság gyakorlatilag eltekintett a különös körülmények fennállására vonatkozó feltételtől. Ehelyett azt állapította meg, hogy a 2008/94 irányelv 8. cikkének megfelelő átültetéséhez az szükséges, hogy a munkavállaló – munkáltatójának fizetésképtelensége esetén –azoknak a felhalmozott nyugdíjjogosultságokból eredő öregségi nyugellátásoknak legalább a felét megkapja, amelyek tekintetében valamely szakmai kiegészítő nyugdíjrendszer keretében járulékokat fizetett.[12]

11 2013. április 25-i ítélet, C-398/11, EU:C:2013:272, 43. pont.

12 Ugyanakkor ennek során a Bíróság a gondossági kötelezettség gondolatától eltért.

59. Ezt követő, 2016. november 24-i Webb-Sämann ítéletében (C-454/15, EU:C:2016:891, 35. pont) a Bíróság ehhez hozzátette, hogy a tagállamoknak a munkavállalók öregségi nyugellátása több mint felének elvesztésével szembeni védelmére vonatkozó kötelezettsége nem zárja ki, „hogy más körülmények között az elszenvedett veszteségek még eltérő százalékarányuk esetén is nyilvánvalóan aránytalannak legyenek tekinthetők a munkavállalók érdekeinek védelmére irányuló, a[2008/94] irányelv 8. cikke szerinti kötelezettség fényében”.

60. Az ebben a témában ez ideig hozott ítéletben, vagyis a 2018. szeptember 6-i Hampshire ítéletben (C-17/17, EU:C:2018:674) a Bíróság megismételte, hogy bizonyos elszenvedett veszteségek, még ha a várt ellátások kevesebb mint felét teszik is ki, lehetnek„nyilvánvalóan aránytalannak tekinthetők a munkavállalók érdekeinek védelmére irányuló, az említett rendelkezés szerinti kötelezettség fényében”.[13]

61. Amint az az 50%-os számérték esetén is történt, a Bíróság nem igazolta vagy nem adott iránymutatást arra vonatkozóan, hogy az ellátások mely csökkenése jelentheti egyébiránt a szóban forgó munkavállalók jogainak nyilvánvalóan aránytalan sérelmét.

62. Ugyanakkor megjegyezhető, hogy a Webb-Sämann[14] és a Hampshire[15] ítéletben a Bíróság megállapította, hogy ezen, annak biztosítására vonatkozó tagállami kötelezettség, hogy a munkavállaló azoknak a felhalmozott nyugdíjjogosultságokból eredő öregségi nyugellátásoknak legalább a felét megkapja, amelyek tekintetében valamely szakmai kiegészítő nyugdíjrendszer keretében járulékokat fizetett, minden egyes munkavállaló számára *egyéni minimális garanciát* képez. Ezért úgy tűnik, hogy e két ítéletben a Bíróság úgy vélte, hogy az 50%-os szabály alkalmazása nem meríti ki teljes mértékben e rendelkezés joghatásait. Más szóval: a tagállamok kötelesek biztosítani a munkáltatójának fizetésképtelensége esetén minden egyes munkavállaló számára azon ellátások legalább 50%-át, amelyekre valamely kiegészítő szakmai nyugdíjrendszer alapján jogosult volt,[16] azonban ez a kötelezettség nem mentesíti őket a munkavállalók érdekeinek teljes körű védelméhez szükséges (pénzügyi, prudenciális vagy más) intézkedések meghozatala alól. Amennyiben a csökkenés nem éri el az 50%-ot, az érintett munkavállalók tehát kártérítést kérhetnek, amennyiben bizonyítják, hogy az állam nem teljesítette gondossági kötelezettségét, amikor nem biztosította, hogy a munkavállalók érdekeinek védelméhez szükséges (pénzügyi, prudenciális vagy egyéb) intézkedéseket meghozzák. Így, átvéve a Robins és társai ítélet megfogalmazását, még ha az elszenvedett csökkentés nem is érte el az említett küszöbértéket, a munkavállaló kérheti, hogy az érintett tagállamtól teljes körű kártérítést kapjon, amennyiben az adott állam „nyilvánvalóan és jelentős mértékben” megsértette megfelelő intézkedések elfogadása terén fennálló mérlegelési jogkörének korlátait.

63. E közelmúltbeli határozatok tehát úgy értelmezhetők, mint a Bíróság hallgatólagos kísérlete arra, hogy eltávolodjon a Robinson ítélettől, és ehelyett egy olyan irányba induljon el, amely véleményem szerint a 2008/94 irányelv 8. cikkének célkitűzése mögött húzódik, vagyis a nyugállományban lévők *összes* szakmai nyugdíjjogosultságának védelme a munkáltató fizetésképtelensége által előidézett veszteség kockázatával szemben.

64. Ezzel összefüggésben az aránytalan veszteség fennállása önmagában azon megdönthető vélelmet alátámasztó bizonyítéknak tekinthető, hogy a tagállam az ilyen védelem biztosítására vonatkozó gondossági kötelezettségét nem teljesítette.

65. Mindenesetre úgy vélem, hogy a Bíróságnak jobban figyelembe kell vennie az elszenvedett veszteség arányosságának jelentőségét.

13 50. pont.

14 2016. november 24-i ítélet, C-454/15, EU:C:2016:891.

15 2018. szeptember 6-i ítélet, C-17/17, EU:C:2018:674.

16 Amint a Bíróság megállapította, a tagállamokat kizárólag „e tekintetben”, vagyis a védelem minimális szintjének biztosítása tekintetében terheli eredménykötelezettség. Lásd: 2016. november 24-i Webb-Sämann ítélet, C-454/15, EU:C:2016:891, 35. pont.

66. Valamely arányossági elemzés megfelelő értékelése során a kontextusnak természetesen döntő jelentősége van. Itt emlékeztetni kell arra, hogy a nyugellátások az európai államokban Bismarck ideje óta a társadalmi szerződés szövetéhez tartoznak. A magánnyugdíjakba történő befektetés egyes munkavállalók számára e társadalmi szerződés fontos részét képezi, mivel az aktív éveik során alkalmazásban állók e mechanizmus révén tudnak takarékoskodni a nyugdíjra, abban a hitben, hogy körültekintően gondoskodtak magukról és családjukról arra az időszakra, amikor a munkával töltött időszak véget ér. Ezért a magánnyugdíjról való gondoskodás a magánszektorban dolgozó számos munkavállaló számára ugyanolyan kritikus pénzügyi döntés, mint például a házvásárlás, vagy a gyerekek jövőbeli neveléséről és oktatásáról való gondoskodás.

67. Ez az oka annak, hogy a nyugdíjjogosultságnak a munkáltató fizetésképtelensége miatti részleges elveszítése is ilyen súlyos és komoly kérdést jelent az érintett munkavállaló számára. Nemcsak arról van szó, hogy a szóban forgó munkavállaló úgy érzi, hogy a körültekintő nyugdíjtakarékosságra vonatkozó legszebb tervei a befolyási körén kívül eső külső tényezők miatt meghiúsultak, hanem a munkavállaló e veszteségre való reagálási képessége idős kora miatt gyakran súlyosan sérült. Egyszerűen megfogalmazva tehát, az átlagos 70 éves személy azon képessége, hogy e pénzügyi veszteséget helyre tudja hozni, nagymértékben korlátozott lesz, mivel a legtöbb nyugdíjas számára a munkaerőpiacra való ismételt belépés minden szándék és célkitűzés ellenére egyszerűen nem lehetséges.

68. Ezen, a magánnyugdíjba befektető nyugdíjasok érdekeinek egy korábbi munkáltató fizetésképtelensége miatt keletkezett veszteségtől való védelmének ezért a tagállamok egyik fő politikai célkitűzésének kell lennie. A maga módján ugyanolyan létfontosságú, mint az oktatási vagy lakhatási rendszer biztosítása vagy a bankbetétek biztonságának védelme.

69. Ezzel összefüggésben, amikor a tárgyaláson azt kérdezték, hogy például a nyugdíjjogosultságoknak a munkáltató fizetésképtelensége miatti 25%-os csökkenése az érintett nyugdíjas számára aránytalan veszteséget jelentene-e, a PSV és a német kormány képviselője is azt állította, hogy az érintett nyugdíjas számára ez fájdalmas lenne. Ugyanakkor kénytelen vagyok arra gondolni, hogy egy ilyen veszteség több ennél: olyan váratlan bevételkiesést jelentene, amely bevételről indokoltan hihették, hogy a munkával töltött életszakasza lezárultával rendelkezésükre fog állni. A modern szociális állam éppen az állampolgárok ilyen potenciálisan súlyos veszteségekkel szembeni védelme érdekében áll fenn.

70. Ez tehát az a kontextus, amelyben bármely veszteség arányosságát értékelni kell. Kétségtelen, hogy más tényezők is relevánsak, nem utolsó sorban az a kérdés, hogy a jelenleg a nyugdíjas és eltartottjai rendelkezésére álló nyugdíjösszeg elégséges-e a szükségletei kielégítéséhez, figyelembe véve a nyugdíjasok életszínvonalát az érintett tagállamban.[17]

71. Igaz, hogy a szakmai nyugdíjjogosultságok viszonylag kis csökkenése általában vagy csekély mértékűnek, vagy legalábbis olyan szintűnek tekinthető, amely nem akadályozza a nyugdíjjogosultság lényegét és az érintett nyugdíjas megfelelő elvárásait.

17 Igaz, hogy a Hogan és társai ítéletben (33. pont) a Bíróság megállapította, hogy a 2008/94 irányelv 8. cikkét úgy kell értelmezni, hogy annak megítélésénél, hogy valamely tagállam eleget tett-e az e cikkben írt kötelezettségnek, a kötelező nyugellátások nem vehetők figyelembe. Ugyanakkor úgy vélem, hogy amikor a Bíróság ezt a kijelentést tette, kizárólag az 50%-os küszöbértéket vette figyelembe. Először is, ezen ítélet meghozatalakor a Webb-Sämann és a Hampshire ítéeltben elfogadott megoldás még nem állt rendelkezésre. Másodszor, logikusan végiggondolva, abból, hogy a 8. cikk kizárólag a nemzeti társadalombiztosítási rendszereken kívüli szakmai vagy szakmaközi nyugdíjrendszerekkel kapcsolatos követelésekre vonatkozik, nem vonható le az a következtetés, hogy annak megítélésénél, hogy valamely tagállam eleget tett-e az említett cikkben írt kötelezettségnek, a kötelező nyugellátások nem vehetők figyelembe. Ugyanis a garancia hatálya eltér attól az összegről, amelyre fedezetet biztosít. A szociális biztonság területén megszokott, hogy a kártérítés összegéről egy adott helyzet (fogyatékosság, súlyos fogyatékosság, árvaság) figyelembevételével döntenek, azonban az összeg külső tényezőktől, például a teljes jövedelem függvényében változik. Ugyanakkor a Hogan és társai ítéletben foglalt értelmezés helytálló az 50%-os szabály szempontjából, ugyanis annak vizsgálata során, hogy a megvalósult csökkentés meghaladja-e ezt a küszöböt, *per definitionem* kizárólag a kiegészítő szakmai vagy szakmaközi nyugdíjrendszerek alapján fizetett ellátásokat kell figyelembe venni.

72. Azonban, ha a magánnyugdíjban a munkáltató fizetésképtelensége miatt elszenvedett veszteség nem tekinthető csekély mértékűnek, az arányosság kérdése előbb-utóbb meg fog jelenni, akkor is, ha nincs olyan varázsszám, amely révén az ilyen veszteség automatikusan aránytalanná válna. Ellentétben mindazzal, amelyre a Bíróság esetleg korábban utalt, úgy vélem, hogy a nyugdíjjogosultságokban a munkáltató fizetésképtelensége miatt bekövetkezett, 50%-ot el nem érő veszteség sok esetben aránytalan lenne. A legtöbb nyugdíjas nyugdíjjogosultsága viszonylag szerény, és az ilyen nyugdíj kis csökkenése is általában nehéz teher számukra.

73. Habár erről végső soron a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megbizonyosodnia, G. Bauer képviselője a tárgyaláson azt állította, hogy G. Bauer szakmai nyugdíja végső soron mintegy 30-33%-kal csökkenhet (életkorától függően). Ha ez valóban így van, szem előtt tartva, hogy bevétele, amely akár teljes szakmai nyugdíjjogosultsága 100%-ának felel meg, is viszonylag szerény volt, nehéz arra a következtetésre jutni, hogy a szóban forgó veszteség nem aránytalan az általam imént leírt kontextust tekintve.

74. Összefoglalva, úgy vélem, hogy ezek olyan, az arányosság kérdését befolyásoló tényezők, amelyeket az eddigi ítélkezési gyakorlatban talán nem hangsúlyoztak kellőképpen.

75. Ennek megfelelően ezért úgy vélem, hogy a Bíróságnak el kell távolodnia az olyan határozatoktól, mint a Robins ítélet, és a második kérdést úgy kell megválaszolnia, hogy a Bíróság a 2016. november 24-i Webb-Sämann ítélet (C-454/15, EU:C:2016:891) 35. pontjában olyan körülményekre hivatkozott, ahol az igénylő bizonyítja, hogy a tagállam nem teljesítette az annak biztosítására vonatkozó kötelezettségét, hogy megteszi a szükséges intézkedéseket a munkavállalók, és az olyan személyek érdekeinek védelmében, akik a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kiléptek a munkáltató vállalkozásából, és ahol a nyugdíjjogosultságok csökkentése vagy nem csekély mértékű volt, vagy olyan mértékű volt, hogy más módon akadályozta a foglalkoztatóinyugdíj-jogosultság lényegét, amelyet, ha a munkáltató nem válik fizetésképtelenné, a nyugdíjas joggal elvárhatott.

A harmadik kérdésről

76. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy valamely nemzeti bíróság előtt lehet-e azzal a tagállammal szemben hivatkozni a 8. cikkre, amely nem helyesen ültette át a 2008/94 irányelvet a nemzeti jogba.

77. Ezzel kapcsolatban, amint azt már korábban kifejtettem, a Bíróság először óvatos volt, és azt állapította meg, hogy mivel sem az irányelv 8. cikke, sem annak bármely más rendelkezése nem tartalmaz az ellátásokhoz való jogosultságot biztosító védelem legalacsonyabb szintjének megállapítását lehetővé tévő szempontot, az érintett tagállam felelőssége a mérlegelési jogkörre előírt korlátoknak az említett tagállam általi nyilvánvaló és jelentős mértékű megsértése megállapításától függ.[18]

78. A Hampshire ügyben[19] a Bíróság bizonyos mértékben szakított korábbi elővigyázatosságával, és a tagállamok azon kötelezettségre vonatkozóan, hogy legalább a felét biztosítsák azon öregségi nyugellátásnak, amelyre a munkavállaló rendesen jogosult volt, megállapította, hogy a 8. cikkre lehet hivatkozni a tagállammal szemben valamely nemzeti bíróság előtt, amint a munkavállaló által elszenvedett veszteség meghaladja az ellátása 50%-át.

18 2007. január 25-i Robins és társai ítélet, C-278/05, EU:C:2007:56, 80. és 82. pont.

19 2018. szeptember 6-i ítélet, C-17/17, EU:C:2018:674.

79. E következtetés levonása során a Bíróság emlékeztetett arra, hogy az ítélkezési gyakorlat értelmében valamely irányelv rendelkezésére magánszemélyek valamely tagállammal szemben akkor hivatkozhatnak, ha a rendelkezés feltétlen és kellően pontos, és ennek a vizsgálatának három aspektusra kell kitérnie, nevezetesen meg kell határozni a 8. cikk által előírt védelem kedvezményezettjeit, e védelem tartalmát és az említett védelem biztosításának kötelezettjét.[20]

80. Teljes mértékben egyetértek a Bíróság erre vonatkozó elemzésével, még akkor is, ha a 8. cikk által előírt védelem kedvezményezettjére vonatkozó bírósági érvelést is érdemes összefüggésbe helyezni.

81. A 2008/94 irányelv 8. cikke által előírt védelem kedvezményezettjeinek személyével kapcsolatban e rendelkezés szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy ezen irányelv célja a munkáltatójuk fizetésképtelenségével érintett munkavállalók védelme.[21]

82. A 2008/94 irányelv 8. cikke által előírt védelem biztosítása kötelezettjének személyét illetően a 8. cikk e célra egyértelműen és feltétel nélkül a tagállamokat jelöli ki.

83. Igaz, hogy a 8. cikk hagy a tagállamoknak némi mozgásteret. Ez a mozgástér lényegében arra vonatkozik, hogy milyen eszközöket fogadnak el a 8. cikk teljesítése érdekében.[22] Ezért nem foglalkozik a 8. cikk által előírt védelem biztosítása a kötelezettjeinek személyével, amelyek tagállamok.

84. Végül, a 2008/94 irányelv 8. cikke által előírt védelem tartalmát tekintve, annak ellenére, hogy a tagállamok jelentős mérlegelési jogkört élveznek a 8. cikk átültetése formájának és módszerének meghatározását illetően,[23] erre a cikkre a nemzeti bíróságok előtt közvetlenül lehet hivatkozni. Tulajdonképpen még ha a tagállamok bizonyos mérlegelési jogkört élveznek is valamely uniós rendelkezés átültetése tekintetében, erre a rendelkezésre lehet hivatkozni, ha a tagállam e mozgásterét túllépte, különösen mivel nemzeti jogszabályai nem biztosítják az e rendelkezés által előírt minimális védelem szintjét.[24]

85. Ebből az következik, hogy a 8. cikkben előírt minimális védelemre tekintettel, mivel a Bíróság megállapította, hogy e minimális védelmi szint a munkavállalók szerzett jogai 50%-át meghaladó csökkenésével szembeni védelem kötelezettségét jelenti, ha valamely tagállam nem biztosít ilyen védelmet, ebből szükségszerűen arra lehet következtetni, hogy a tagállam túllépett mérlegelési jogkörén. Következésképpen ilyen jogsértésre közvetlenül lehet hivatkozni az említett tagállammal szemben.

86. A tagállamoknak a Webb-Sämann ítélet[25] 35. pontjában említett azon kötelezettsége tekintetében, hogy biztosítsák az aránytalan veszteség elkerülése érdekében szükséges intézkedések meghozatalát, vitathatatlan, hogy a Bíróság nem határozta meg, milyen helyzetre utal. Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy valamely kötelezettség nem csak akkor tekinthető egyértelműnek és pontosnak, ha arról valamely szöveg kifejezetten rendelkezik, hanem akkor is, ha az említett szövegből az általánosan elfogadott értelmezési módszerekkel levezethető; véleményem szerint itt erről van szó, mivel a 8. cikk szövegéből levezethető, hogy ez a munkavállalók jogosultságait teljeskörűen védi.

20 Uo., 56. pont.

21 Uo., 57. pont.

22 E tekintetben lásd: 2001. október 18-i Gharehveran ítélet, C-441/99, EU:C:2001:551, 44. pont.

23 Lásd: 2007. január 25-i Robins ítélet, C-278/05, EU:C:2007:56, 36–45. pont; 2018. július 25-i Guigo ítélet, C-338/17, EU:C:2018:605, 30. és 31. pont.

24 Lásd e tekintetben: 2013. április 25-i Hogan és társai ítélet, C-398/11, EU:C:2013:272, 46. pont.

25 2016. november 24-i ítélet, C-454/15, EU:C:2016:891.

87. Ugyanakkor, mivel az érintett tagállamra csak gondossági kötelezettség vonatkozik, a felpereseknek bizonyítaniuk kell, hogy az adott tagállam által meghozott intézkedések nem voltak elégségesek az ilyen védelem biztosításához, feltéve hogy az aránytalan veszteség fennállását az ilyen elégtelen intézkedés vélelmét alátámasztó bizonyítéknak kell tekinteni.

88. Ezenfelül meg kell jegyezni, hogy a 8. cikk által biztosított védelem az azonnali vagy jövőbeni jogosultságokra vonatkozik, amely egy nemzeti jogra, nem pedig az e jogosultságokhoz kapcsolódó pénzügyi hatásokra vonatkozó fogalom. Valójában kétfajta kiegészítő nyugdíjrendszer létezik: „meghatározott juttatási program" vagy „meghatározott járulékfizetési program".[26] Ezért ha a nemzeti jog értelmében valamely személy által megszerzett jogok csupán nyereségből való részesedésre vonatkozó jogok, nem pedig, amint az a német jog tekintetében kitűnik, meghatározott ellátásokhoz való jogok, a tagállamokat kötelezettség terheli annak biztosítására, hogy a munkavállalót az ilyen részesedésre vonatkozó jogok valóban *teljes mértékben* megilletik, a végső soron a munkavállalónak fizetett összeg sérelme nélkül.

89. Összefoglalva azt javasolom, hogy a Bíróság a harmadik kérdésre igenlő választ adjon, vagyis hogy a 2008/94/EK irányelv 8. cikke közvetlen hatállyal bír, azért, hogy a magánszemélyek számára olyan jogokat biztosítson, amelyekre hivatkozhatnak a nemzeti bíróságok előtt azon tagállammal szemben, amely nem vagy nem megfelelően ültette át az említett irányelvet a nemzeti jogba.

A negyedik kérdésről

90. Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy foglalkoztatói nyugdíjjal kapcsolatos ügyekben a tagállam közigazgatási szervének minősül-e a foglalkoztatói nyugdíjrendszert a fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézményként a tagállam által – a munkáltatókra nézve kötelező jelleggel – kijelölt olyan magánjogi intézet, amely a pénzügyi szolgáltatások állami felügyelete alá tartozik, a közjog erejénél fogva szedi be a munkáltatóktól a fizetésképtelenséggel szembeni biztosításhoz szükséges hozzájárulásokat, és hatósághoz hasonlóan közigazgatási aktussal teremtheti meg a végrehajtás feltételeit, azért, hogy az irányelv e rendelkezésére hivatkozni lehessen e tagállammal szemben.

91. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy valamely irányelv feltételhez nem kötött és kellően pontos rendelkezéseire nemcsak valamely tagállammal és annak összes közigazgatási szervével – mint a decentralizált szervek – szemben lehet hivatkozni, hanem olyan intézményekkel, szervezetekkel és szervekkel szemben is, amelyek az állam felügyelete vagy ellenőrzése alatt állnak, vagy a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokból következőkhöz képest többletjogosultságokkal rendelkeznek.[27]

92. Az ilyen intézmények, szervezetek vagy szervek különböznek a magánszemélyektől és tagállammal azonos megítélés alá esnek, vagy azért, mert a tág értelemben vett állam részét képező közjogi jogi személyek, vagy mert egy hatóság közfeladat ellátásával bízta meg, és e célból az említett többletjogosultságokkal ruházta fel őket.[28]

26 Amint azt a neve is mutatja, a meghatározott juttatási programban az érintett személy meghatározott nyugellátásban részesül, amely megkövetelheti, hogy a munkáltató megváltoztassa a tervet a beruházások csekély teljesítménye esetén, míg a meghatározott járulékfizetési programban kapott összeg a munkáltató által fizetett járulék befektetésének teljesítményétől függ.

27 Lásd: 2017. október 10-i Farrell ítélet, C-413/15, EU:C:2017:745, 34. pont.

28 Uo., 34. pont.

93. Mivel kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság egy olyan ügyre hivatkozik, amelyben valamely tagállam fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézményként – a munkáltatókra nézve kötelező jelleggel – kijelölt egy bizonyos intézményt, és biztosította számára a jogot, hogy a közjog erejénél fogva szedje be a munkáltatóktól a fizetésképtelenséggel szembeni biztosításhoz szükséges hozzájárulásokat, az ilyen intézményt az államhoz hasonló módon kell kezelni akkor is, ha a magánjog alapján jött létre.

94. Ugyanakkor ahhoz, hogy egy irányelvből eredő kötelezettség ezen intézménnyel szemben közvetlenül végrehajtható legyen, e kötelezettség végrehajtásának akár kifejezett, akár hallgatólagos módon szerepelnie kell azon feladatok között, amely elvégzésére a köz érdekében köteles. Ugyanis önmagában az, hogy valamely intézménynek egy tagállam többletjogosultságokat biztosít, nem jelenti azt, hogy ezt az intézményt felelősnek lehet tartani a tagállam számára az uniós jog által előírt bármely kötelezettségért.

95. Kérdésében a nemzeti bíróság egy olyan helyzetet említ, amelyben valamely tagállam kijelölt egy intézményt, hogy az legyen felelős a foglalkoztatói nyugdíjak biztosításáért. Ugyanakkor úgy tűnik, az ügyirat a tárgyaláson közölt információval együtt azt bizonyítja, hogy a német kormány által a Pensions-Sicherungs-Verein VVaG-ra átruházott feladatok kizárólag azokra a helyzetekre vonatkoznak, ahol a foglalkoztatói öregségi nyugdíjat a munkáltató közvetlen ígéret vagy *Direktversicherung* (közvetlen biztosítás) vagy *Unterstützungskasse* (a munkáltatótól jogilag független biztosítóintézet) vagy pedig *Pensionfunds* (nyugdíjalap)[29] révén realizálja. Így nem tartozik e feladatok körébe, amikor a foglalkoztatói öregségi nyugdíjat a munkáltató *Pensionkasse* (nyugdíjalap), itt a PKDW révén realizálja.

96. Mindenesetre a nemzeti bíróságnak kell értékelnie a hivatkozott kötelezettség – vagyis az öregségi nyugdíj legalább felének garantálására vonatkozó kötelezettség megsértése vagy a Webb-Sämann ítélet[30] 46. pontjában említett aránytalan veszteség elkerülése – konkrét jellegét illetően, hogy e kötelezettséget a tagállam átruházta-e az említett szervre.[31]

97. A kérdést előterjesztő bíróság negyedik kérdésére ezért azt a választ javasolom, hogy foglalkoztatói nyugdíjjal kapcsolatos ügyekben a tagállam közigazgatási szervének minősül a foglalkoztatói nyugdíjrendszert a fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézményként a tagállam által – a munkáltatókra nézve kötelező jelleggel – kijelölt olyan magánjogi intézet, amely a pénzügyi szolgáltatások állami felügyelete alá tartozik, a közjog erejénél fogva szedi be a fizetésképtelenséggel szembeni biztosításhoz szükséges hozzájárulásokat, és hatósághoz hasonlóan közigazgatási aktussal teremtheti meg a végrehajtás feltételeit. Ugyanakkor ezzel az intézménnyel szemben kizárólag akkor lehet hivatkozni a 2008/94 irányelv 8. cikkében előírt kötelezettség nemteljesítésére, ha az említett kötelezettség átültetése az állam által ráruházott feladatok körébe tartozik, amit a nemzeti bíróságnak kell meghatároznia.

29 A nyugdíjakról szóló törvény7. §-ának (1) bekezdése.

30 2016. november 24-i ítélet, C-454/15, EU:C:2016:891.

31 1993. december 16-i Wagner Miret ítéletében, C-334/92, EU:C:1993:945, 18. pont, és 2001. október 18-i Gharehveran ítéletében, C-441/99, EU:C:2001:551, 38. pont, a Bíróság megállapította, hogy a 80/987 irányelv 3. cikke (jelenleg a 2008/94 irányelv 3. cikke) így előírja, hogy „a munkáltatók fizetésképtelenségéről szóló irányelv nem kötelezi a tagállamokat, hogy minden munkavállalói kategóriának egyetlen garanciaintézetet hozzon létre, és ennek megfelelően magasabb szintű vezetőséget vonjon a más munkavállalói kategóriákra létrehozott garanciaintézet hatálya alá”.

Végkövetkeztetések

98. A fenti megfontolások tükrében azt javasolom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszolja meg a Bundesarbeitsgericht (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország) által előterjesztett kérdéseket:

1) A munkáltató fizetésképtelensége esetén a munkavállalók védelméről szóló, 2008. október 22-i 2008/94/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az kiterjed az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló, a korábbi munkáltató által a nemzeti jog előírásainak megfelelően valamely öregségi foglalkoztatói nyugdíj csökkenésének kiegyenlítése érdekében folyósított összeg elvesztésére.

2) A Bíróság a 2016. november 24-i Webb-Sämann ítélet (C-454/15, EU:C:2016:891) 35. pontjában olyan körülményekre hivatkozott, ahol az igénylő bizonyítja, hogy a tagállam nem teljesítette az annak biztosítására vonatkozó kötelezettségét, hogy megteszi a szükséges intézkedéseket a munkavállalók, és az olyan személyek érdekeinek védelmében, akik a munkáltató fizetésképtelenségének kezdetekor már kiléptek a munkáltató vállalkozásából, és ahol a nyugdíjjogosultságok csökkentése vagy nem csekély mértékű volt, vagy olyan mértékű volt, hogy más módon akadályozta a foglalkoztatóinyugdíj-jogosultság lényegét, amelyet, ha a munkáltató nem válik fizetésképtelenné, a nyugdíjas joggal elvárhatott.

3) A 2008/94 irányelv 8. cikke közvetlen hatállyal bír, ekként a rendelkezés magánszemélyek számára olyan jogokat biztosít, amelyekre hivatkozhatnak a nemzeti bíróságok előtt azon tagállammal szemben, amely nem vagy nem megfelelően ültette át az említett irányelvet a nemzeti jogba.

4) Amikor foglalkoztatói nyugdíjjal kapcsolatos ügyekben a tagállam közigazgatási szervének minősül, a foglalkoztatói nyugdíjrendszert a fizetésképtelenséggel szemben biztosító intézményként a tagállam által – a munkáltatókra nézve kötelező jelleggel – kijelölt olyan magánjogi intézet, amely a pénzügyi szolgáltatások állami felügyelete alá tartozik, a közjog erejénél fogva szedi be a fizetésképtelenséggel szembeni biztosításhoz szükséges hozzájárulásokat, és hatósághoz hasonlóan közigazgatási aktussal teremtheti meg a végrehajtás feltételeit. Ugyanakkor ezzel az intézménnyel szemben kizárólag akkor lehet hivatkozni a 2008/94 irányelv 8. cikkében előírt kötelezettség nemteljesítésére, ha az említett kötelezettség átültetése az állam által ráruházott feladatok körébe tartozik, amit a nemzeti bíróságnak kell meghatároznia.